

Institutul „Ovidiu Șincai“

București, str. Atena nr. 11, sector 1
Tel. 230. 24.34, 230.24.74, 231.55.22, fax: 231.55.23, site: www.fisd.ro,
email: isd@rdsmail.ro

Lustrația în România: între retorica politică, democratizare și drepturile omului

București
17 mai 2006

Cuprins

I. Cuvânt înainte.....	3
II. Legile lustrației în varianta românească	
a) Proiectul Partidului Național Liberal.....	4
b) Proiectul Partidului Inițiativa Națională.....	7
III. Rezoluția 1096 din 1996 a Consiliului European, privind „Măsurile de eliminare a moștenirii fostelor sisteme totalitare comuniste”, Raportor: Adrian SEVERIN.....	9
IV. Documentare	
a) Legile lustrației în alte state post-comuniste.....	12
b) Opinii din România în privința legilor lustrației.....	15

I. Cuvânt înainte

Încă de la căderea regimului comunist una dintre temele care au frământat societățile din Europa Centrală și de Răsărit a fost lustrăția. În timp ce în o parte a statelor post-comuniste acestei probleme i-a fost dat un răspuns, într-un fel sau altul, până la mijlocul anilor '90, în România această chestiune a revenit periodic pe agenda publică. Inițiativele legislative recente au redeschis această temă pentru dezbateră publică.

Institutul „Ovidiu Șincai” dorește să contribuie la dezbateră despre relația societății românești cu trecutul său totalitar și prin publicarea acestui material. El a reprezentat o parte din suportul documentar pentru organizarea seminarului **„Lustrăția în România: între retorica politică, democratizare și drepturile omului”**, care a avut loc joi, 11 mai 2006, la sediul Institutului.

La seminar au participat, din partea Institutului „Ovidiu Șincai”, **Anne Jugănar**, Director Executiv și **Florin Abraham**, Director Științific. Au acceptat invitația noastră la dezbateră: **Gabriel Andreescu** - Director al Noii Reviste de Drepturile Omului; **Cristian Chișcop** - Director Programe, Fundația Friedrich Ebert; **Cristian Diaconescu** - Vicepreședinte Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități, PSD; **Cazimir Ionescu** - Membru al CNSAS; **Thomas Kleininger** - Biroul pentru România – coordonator de program, Fundația Friedrich Naumann; **Corina Moțoc**, expert Fundația Konrad Adenauer; **Lavinia Șandru** – Vicepreședinte PIN.

Mulțumim presei prezente la dezbateră pentru atenția acordată acestui eveniment și reflectarea lui în mass-media electronică și cea scrisă.

În cadrul seminarului, tema lustrăției a fost dezbătută din cel puțin trei perspective: **1) conținutul legilor lustrăției; 2) experiența celorlalte state post-comuniste după aplicarea unor legi ale lustrăției; 3) incidența asupra drepturilor omului.**

În general, au fost prezentate opinii favorabile privind adoptarea unei legi a lustrăției, dar s-a insistat asupra faptului că aceasta nu trebuie să reprezinte o „vânătoare de vrăjitoare”, ci trebuie să identifice destul de clar vinovățiile în privința instaurării, funcționării și menținerii regimului totalitar comunist. De asemenea, orice lege a lustrăției ar adopta Parlamentul României, aceasta ar trebui astfel realizată încât să asigure deplina respectare a drepturilor omului (deci și a celor politice!), bazate pe prezumția de nevinovăție. Majoritatea participanților la seminar au insistat asupra pericolului ca societatea românească să fie divizată ca urmare a operării cu măsuri nediscriminatorii, prin care sunt introduse pedepse și vinovății colective. Pentru a se evita astfel de pericole, participanții la seminar au fost, în majoritatea lor, de acord ca varianta românească a legii lustrăției să fie comparată cu cele din restul Europei post-comuniste, precum și să îndeplinească standardele democratice impuse de Consiliul Europei, astfel încât atacarea ei la Curtea Constituțională sau Curtea Europeană a Drepturilor Omului să nu determine anularea acestei inițiative.

Institutul „Ovidiu Șincai”
București, 17 mai 2006

II. Legile lustrației în varianta românească

a) Proiectul Partidului Național Liberal

Parlamentul României Senat

LEGEA

lustrației, privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist.

Senatul adoptă prezentul proiect de lege

Art. 1. Sunt considerate că au făcut parte din structurile de putere și / sau din aparatul represiv al regimului comunist instaurat în România la 6 martie 1945, următoarele persoane:

- a) persoane care au ocupat funcții de conducere în aparatul central al Partidului Muncitoresc Român, al Partidului Comunist Român, al Uniunii Tineretului Muncitoresc și al Uniunii Tineretului Comunist;
- b) alți activiști salarizați ai Partidului Muncitoresc Român ai Partidului Comunist Român, Uniunii Tineretului Muncitoresc și ai Uniunii Tineretului Comunist la nivel național, regional sau județean după caz;
- c) membrii Consiliului de Stat și ai Consiliului de Miniștri precum și miniștri secretari de stat, prim-adjuncții și adjuncții miniștrilor și secretari de stat;
- d) președinții, prim-vicepreședinții, vicepreședinții și secretarii Comitetelor Executive ale Consiliilor Populare Regionale, raionale, județene, ai Consiliului Popular al Municipiului București și Consiliile Populare Municipale după caz, precum și membrii asimilați acestora din Sfaturile Populare;
- e) președinții, vicepreședinții Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România la nivel central și de centru universitar;
- f) activiștii din aparatul de propagandă al Consiliului Culturii și Educației Socialiste de la nivel central, regional, raional și județean, după caz, precum și redactorii-șef, redactorii-șefi adjuncți și secretarii generali de redacție ai instituțiilor de presă ale Partidului Muncitoresc Român, Partidului Comunist Român, al Uniunii Tineretului Muncitoresc și al Uniunii Tineretului Comunist, Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România la nivel național, regional, raional sau județean, după caz;
- g) persoanele din învățământul de partid, de la Academia „Ștefan Gheorghiu“, rectorii și decanii precum și persoanele cu funcții de conducere din școlile județene de partid;
- h) persoanele care, potrivit art. 5 al Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică, cu modificările ulterioare, au făcut parte din structurile organelor de securitate sau au colaborat cu acestea;
- i) președintele și președinții de secție ale Tribunalului Suprem, procurorul general și adjuncții săi; judecătorii și procurorii care au colaborat în orice fel cu securitatea sau cu orice alte servicii secrete române;

- j) persoanele cu funcții de conducere la nivel central, regional sau județean după caz, din cadrul Inspectoratului General al Miliției, din centrele de detenție și lagărele de muncă forțată;
- k) șefii misiunilor diplomatice, consulare și comerciale române din străinătate și adjuncții acestora;
- l) persoanele care au deținut funcțiile de guvernator, viceguvernator ai Băncii Naționale a României, respectiv președinți prim-vicepreședinți și vicepreședinți ai băncilor de stat, la nivel central și județean precum și persoanele cu responsabilități în domeniul operațiunilor valutare.

Art. 2. Persoanele care în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 s-au aflat în una din situațiile prevăzute al art.1 nu pot candida, nu pot fi alese și nu pot fi numite pe o perioadă de 10 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi pentru următoarele demnități și funcții publice:

- a) președinte al României;
- b) deputat sau senator;
- c) membru al Consiliului Superior al Magistraturii;
- d) primar, viceprimar;
- e) consilier județean sau consilier în Consiliul General al municipiului București, consilier municipal, orașenesc, comunal, sau de sector al municipiului București;
- f) consilier prezidențial sau consilier de stat în cadrul Administrației Prezidențiale;
- g) secretar general, secretar general adjunct, șef de departament sau director general ori director în aparatul Senatului ori la Camera Deputaților;
- h) membru al Guvernului, consilier de stat, secretar de stat, subsecretar de stat sau funcții asimilate acestora secretar general, secretar general adjunct sau director în cadrul aparatului Guvernului, ministerelor, sau autorităților administrative autonome, membru al Consiliului de Administrație al Societății Române de Televiziune și al Societății Române de Radiodifuziune, precum și membru al Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității;
- i) consilier de conturi ai Curții de Conturi sau judecători al Curții Constituționale;
- j) președinte sau șef de secție al Consiliului Legislativ;
- k) avocat al poporului sau adjunct al acestuia;
- l) director, director adjunct în serviciile secrete;
- m) conducătorii instituțiilor culturale la nivel central și județean, finanțate de la bugetul de stat
- n) membru în Consiliul de administrație sau în conducerea executivă a Băncii Naționale a României
- o) membru în adunarea generală a acționarilor sau în consiliul de administrație al regiilor naționale companiilor naționale și societăților comerciale cu capital de stat ca reprezentant al intereselor statului Român;
- p) prefect sau subprefect și director general al Prefecturii;
- q) secretar al unităților administrativ-teritoriale;
- r) judecător sau procuror;
- s) membru al corpului diplomatic român și persoanele asimilate acestora;
- ș) inspector general, inspector șef, director general și șefii serviciilor din Inspectoratul general al Poliției, inspectoratele teritoriale precum și adjuncții acestora;
- t) șef al Statului Major al Armatei, adjunct sau șef de direcție în cadrul Statului Major General, comandant de armată și adjuncți ai acestora;

t) director și directori adjuncți ai Serviciului de pază și protecție și ai Serviciului de Telecomunicații Speciale;

u) președinte sau director general al agențiilor sau instituțiilor de stat la nivel național;

v) inspector general, inspector sau director în cadrul serviciilor deconcentrate ale statului la nivel județean sau al municipiului București;

Art. 3. (1) Persoanele care își depun candidatura pentru una din funcțiile alese, prevăzute la art. 2, depun o declarație, olografă pe proprie răspundere, prin care precizează dacă sau aflat în una din situațiile prevăzute la art. 1.

(2) Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității va emite în termen de 90 de zile de la data alegerilor, un certificat de compatibilitate conform dispozițiilor Legii 187/1999 cu modificările ulterioare.

(3) Declarația pe proprie răspundere depusă de un candidat la o funcție aleasă din cele prevăzute la art. 2. Este verificată de Autoritatea Electorală Centrală în momentul primirii certificatului prevăzut la alin. 2 și, atunci când este cazul trimite dosarul organelor penale abilitate să cerceteze fapta sub aspectul săvârșirii infracțiunii de fals în înscrieri sub semnătură privată, reglementată și sancționată de Codul Penal semnalându-i persoanei în cauză precum și organele de control stare de incompatibilitate.

(4) Rezultatul verificărilor se vor publica în Monitorul Oficial al României, partea a III-a prin grija Biroului Electoral Central.

Art. 4. (1) În termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, persoanele care exercită o funcție sau demnitate publică dintre cele prevăzute la art. 2, sunt obligate să depună la instituția la care-și desfășoară activitatea o declarație pe proprie răspundere, olografă, prin care să precizeze dacă sau aflat într-una din situațiile prevăzute la art. 1

(2) Persoanele care nu au depus declarația prevăzută la alin. 1, sunt considerate demise sau după caz, devenite incompatibile cu exercitarea demnității respective la expirarea termenului de 30 de zile.

(3) Persoanele din a căror declarație rezultă că s-au aflat într-una din situațiile prevăzute la art. 1 sunt demise de drept de la data înregistrării declarației sau după caz, devin incompatibile cu exercitarea demnității respective.

Art. 5. Autoritățile publice care în virtutea atribuțiilor conferite de lege au dreptul să facă numiri în vreuna din funcțiile prevăzute la art. 2 și au datoria de a verifica numirile făcute, sunt obligate să verifice în termen de 15 zile dacă persoanele aflate în exercițiul respectivelor funcții sau demnități sau aflat într-una din situațiile prevăzute la art. 1 cerând în acest scop un certificat din partea Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității privind starea lor de compatibilitate în sensul prevederilor prezentei legi.

Art. 6. Refuzul persoanelor abilitate de a face aplicarea prevederilor art. 3, 4,5 constituie infracțiunea de abuz în serviciul contra intereselor publice și se pedepsește conform Codului Penal

Art. 7. Împotriva actelor administrative emise în baza prevederilor prezentei legi se pot face contestații, în conformitate cu Legea Contenciosului Administrativ nr. 554/2004 cu modificările și completările ulterioare.

Art. 8. La data intrării în vigoare a prezentei Legi orice dispoziții contrare se abrogă.

Acest proiect de lege a fost adoptat de Senat în ședința din 10 aprilie 2006, cu respectarea prevederilor articolul 76 alin 1 din Constituția României republicată.

**Președintele Senatului
Nicolae Văcăroiu**

b) Proiectul Partidului Inițiativa Națională

Legea privind interzicerea accesului la demnitățile publice, pentru o perioadă determinată, a persoanelor care au făcut parte din nomenclatura comunistă

„LEGEA ANTINOMENCLATURĂ“

Art. 1. Se interzice, pentru o perioadă de 10 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi, ca persoanele care au făcut parte din nomenclatura comunistă să candideze, să fie alese pentru funcții de demnitate publică sau să fie numite în funcții publice.

Art. 2. Sunt considerate persoane care au făcut parte din nomenclatura comunistă următoarele:

- a) foștii membri ai Comitetului Politic Executiv, al Prezidiului Permanent și ai Secretariatului PCR;
- b) foștii membri ai Comitetului Central al PCR și foștii membri supleanți;
- c) foștii membri ai Colegiului Central de Partid ai PCR;
- d) foștii membri ai Comisiei Centrale de Revizie a PCR;
- e) foștii membri ai Comitetelor județene, municipale, orășenești și comunale ale partidului comunist, precum și foștii membri ai birourilor, secretariatelor, comisiilor de revizuire ale acestor organisme;
- f) foștii membri ai colegiilor de partid, la nivel județean și al municipiului București;
- g) foștii deputați ai Marii Adunări Naționale;
- h) foștii membri ai Consiliului politic superior al Forțelor Armate, ai consiliilor politice ale armatei, ale marilor unități și ale organelor centrale;
- i) foștii miniștri, miniștri adjuncți, membrii ai Consiliului de Miniștri, precum și secretarii Comitetelor de partid din ministere;
- j) foștii membri ai Comitetelor de partid care au coordonat Departamentul Securității Statului;
- k) foștii membri ai Consiliului de Stat;
- l) foștii membri ai Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist și ai comitetelor județene ale UTC, precum și membrii conducerilor Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști la nivel județean și local;
- m) foștii membri ai Consiliilor populare județene și orășenești;
- n) foștii membri ai organelor politice și executive care au coordonat sau au condus activitatea instanțelor de judecată și procuraturii, la toate nivelele;
- o) foștii activiști ai PCR care au fost salarizați în aparatul central și local al PCR, în cadrul Consiliului politic superior al Armatei și al Comitetelor de partid de pe lângă ministere și Departamentul Securității statului,

Art. 3. Persoanele prevăzute la art. 2 nu pot candida și nu pot fi alese pentru demnitățile sau nu pot fi numite în funcțiile publice enumerate mai jos:

- a) președinte al României;
- b) consilier de stat sau consilier în cadrul Administrației Prezidențiale;
- c) senator sau deputat;
- d) primar sau viceprimar la nivel de municipiu, oraș sau sector al municipiului București;
- e) consilier județean sau în Consiliul General al Municipiului București;

- f) membru al Guvernului, secretar de stat, secretar de stat sau director în cadrul ministerelor;
- g) prefect, subprefect sau secretar general în cadrul prefecturilor;
- h) judecător al Înaltei Curți de Casație și Justiție, judecător al Curții Constituționale, judecător al Curții de Conturi, președinte sau vicepreședinte al Curților de Apel, al Tribunalurilor sau Judecătoriilor;
- i) procuror general, procuror general adjunct, prim-procuror, prim-procuror adjunct sau șef de secție în cadrul Ministerului Public;
- j) membru sau secretar general al Consiliului Superior al Magistraturii;
- k) președinte sau șef de secție al Consiliului Legislativ;
- l) avocat al poporului;
- m) ambasador, consul sau secretar de ambasadă;
- n) reprezentant al României în orice demnitate sau funcție în cadrul organismelor internaționale;
- o) director, director adjunct sau șef de secție în cadrul oricăruia din serviciile de informații ale statului, sau funcții asimilate acestora;
- p) șef sau adjunct al Inspectoratului General al Poliției, șef, adjunct sau inspector în cadrul Inspectoratelor de Poliție Județene;
- q) șef, adjunct, șef de direcție în cadrul Statului Major General al Armatei, comandant de armată și adjuncți ai acestora;
- r) membru al Consiliului Național al Audiovizualului, în Consiliul de Administrație al Societății Române de Televiziune sau în Consiliul Societății de Radiodifuziune;
- s) comisar al Gărzii Financiare, director general al Vămilelor, membru al Consiliului Național al Concurenței, în Consiliul de Administrație al Comisiei Naționale de Valori Mobiliare;
- t) președinte sau director general al instituțiilor sau agențiilor de stat la nivel național;
- u) inspector general, inspector sau director în cadrul instituțiilor sau în serviciile descentralizate ale statului la nivel local;
- v) guvernator, viceguvernator al Băncii Naționale Române, reprezentant al statului în Consiliul de Administrație al Casei de Economii și Consemnațiuni.

Art. 4. (1) După 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi persoanele care îndeplinesc demnități sau funcții publice potrivit art. 3 și care au îndeplinit demnități și funcții publice potrivit art. 2, devin incompatibile.

(2) Situația de incompatibilitate este constatată în termenul prevăzut în alin.1 în urma verificărilor realizate din oficiu de Ministerul Justiției sau prin recunoașterea expresă a persoanelor aflate în această situație.

(3) La împlinirea termenului prevăzut la alin. 1 mandatele și / sau contractele de muncă ale persoanelor aflate sub incidența prezentei legi încetează de drept, fiind aplicate din oficiu procedurile legale pentru vacanța demnităților sau funcțiilor respective.

Art. 5. Persoanele care intră sub incidența prezentei legi pot contesta aplicarea acesteia în fața instanței de contencios administrativ, potrivit legii comune în materie.

III. Rezoluția 1096 din 1996 a Consiliului Europei, privind „Măsurile de eliminare a moștenirii fostelor sisteme totalitare comuniste”, Raportor: Adrian SEVERIN

1. Moștenirea sistemelor fostelor state totalitare comuniste este o problemă greu de rezolvat. La nivel instituțional această moștenire înseamnă (super-)centralizare, militarizarea instituțiilor civile, birocratizare, monopolizarea și (supra-)reglementarea la nivelul societății, și trece de la colectivizare și conformism la supunere oarbă și alte caracteristici ale gândirii totalitare. În aceste condiții, este foarte dificil să revii la un stat liberal, civilizată, aflat sub domnia legii – de aceea vechile structuri și caracteristici totalitare trebuie eliminate.
2. Scopurile acestui proces de tranziție sunt foarte clare: crearea unor democrații pluraliste, bazate pe domnia legii, respectarea drepturilor omului și a diversității. Iar principiile subsidiarității, libertatea de alegere, egalitatea șanselor, pluralismul economic și transparența procesului de luare a deciziilor sunt elemente cu rol important în acest proces. Separarea puterilor, libertatea presei, protecția proprietății private și dezvoltarea societății civile sunt doar unele dintre mijloacele care pot fi folosite pentru a atinge scopuri precum descentralizarea, demilitarizarea, demonopolizarea și debirocratizarea.
3. Există numeroase pericole care pot duce la eșecul tranziției. În cel mai bun caz, oligarhia se poate instaura în locul democrației, corupția în locul domniei legii, și crima organizată în locul drepturilor omului. În cel mai rău caz, rezultatul poate fi o „restaurație de catifea” a unui regim totalitar, sau chiar o răsturnare violentă a unei democrații emergente. În acest ultim caz, noul regim nedemocratic al unei țări mari poate deveni un pericol internațional pentru vecinii săi mai slabi. Cheia unei coexistențe pașnice și a unui proces de tranziție de succes este stabilirea unui echilibru în asigurarea justiției fără a căuta răzbunarea.
4. Astfel, un stat democratic, bazat pe domnia legii, trebuie, pentru a elimina moștenirea fostelor sisteme comuniste totalitare, să folosească mijloace specifice. Nu se pot aplica altfel de mijloace, pentru că ar însemna să nu fie cu nimic mai bun decât regimul totalitar care se dorește a fi înlăturat. Un stat democratic bazat pe domnia legii, are suficiente mijloace la dispoziție pentru a se asigura că justiția funcționează, iar cei vinovați sunt pedepsiți – un astfel de stat nu poate și nici nu ar trebui să fie influențat de dorința de răzbunare în locul justiției. Statul democratic trebuie să respecte drepturile omului și libertățile fundamentale, precum dreptul la un proces corect și dreptul de a fi ascultat, și să le aplice chiar și acelor care, atunci când s-au aflat la putere, nu le-au aplicat. Un stat bazat pe domnia legii poate de asemenea să se apere împotriva revenirii amenințării totalitare comuniste, din moment ce are la dispoziție mijloace diverse, care nu intră în conflict cu drepturile omului și domnia legii, și se bazează pe dreptul penal și măsurile administrative.
5. Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei recomandă ca statele membre să elimine moștenirea sistemelor fostelor state totalitare comuniste prin restructurarea vechilor sisteme legale și instituționale, un proces care ar trebui să se bazeze pe principiile:
 - i. demilitarizării, pentru a garanta eliminarea militarizării principalelor instituții civile, precum administrația militară a închisorilor sau trupele

- Ministerului de Interne, care sunt tipice pentru sistemele militare comuniste;
- ii. descentralizării, în special la nivel local și regional și în cadrul instituțiilor statale;
 - iii. demonopolizării și privatizării, care sunt elementele centrale pentru construirea unei economii de piață și a unei societăți pluraliste;
 - iv. debirocratizării, care ar trebui să reducă supra-reglementarea totalitară comunistă și să transfere puterea de la birocrați către cetățeni;
6. Acest proces ar trebui să includă transformarea mentalităților (o transformare a minții și a sufletului), al cărui scop ar fi eliminarea fricii față de responsabilitate și a lipsei de respect pentru diversitate, eliminarea naționalismului extrem, intoleranței, rasismului și xenofobiei, care sunt parte din moștenirea vechilor regimuri. Toate acestea ar trebui înlocuite cu valori democratice precum toleranța, respectul pentru diversitate, subsidiaritate și răspunderea pentru acțiunile întreprinse.
 7. Adunarea recomandă, de asemenea, ca actele penale comise de indivizi în timpul regimului totalitar comunist să fie judecate și pedepsite conform codului penal standard. În cazul în care codul penal prevede aplicarea unei serii de limitări pentru unele delikte pedeapsa poate fi extinsă, deoarece este vorba doar de o problemă procedurală și nu de substanță. Adoptarea și aplicarea unor legi punitive retroactive nu este, totuși, permisă. Pe de altă parte, este permisă judecarea și pedepsirea oricărei persoane pentru orice act de omisiune care, în momentul când a fost comis, nu constituia un delict penal conform legislației naționale, dar care era considerat de natură penală potrivit principiilor generale de drept recunoscute de legislația națională. Mai mult, acolo unde o persoană a acționat în mod deschis violând drepturile omului, motivația că ar fi acționat conform unor ordine nu exclude nici ilegalitatea și nici culpa individuală.
 8. Adunarea recomandă că acuzarea delictelor individuale să fie luată în considerare împreună cu reabilitarea celor condamnați de „crime” care, într-o societate civilizată, nu constituie acte penale, și a aceluia care au fost condamnați pe nedrept. Se vor acorda compensații materiale acestor victime ale justiției totalitare, iar acestea nu vor fi (cu mult) mai mici decât compensațiile acordate celor condamnați pe nedrept în condițiile codului penal standard aflat în vigoare.
 9. Adunarea salută deschiderea accesului la dosarele serviciilor secrete în scopul examinării lor publice în unele din fostele țări comuniste. Ea recomandă tuturor țărilor implicate să permită persoanelor afectate examinarea, la cerere, a dosarelor individuale întocmite de fostele servicii secrete.
 10. Mai mult, Adunarea recomandă ca proprietățile, inclusiv cele ale bisericilor, care au fost confiscate în mod ilegal de către state, naționalizate sau expropriate în alte moduri în timpul guvernării sistemelor totalitare comuniste să fie restituite proprietarilor inițiali în întregime, dacă acest lucru este posibil fără a viola drepturile actualilor proprietari care au dobândit proprietatea cu bună credință sau drepturile chiriașilor care au închiriat proprietatea cu bună credință și fără a afecta progresul reformelor democratice. În cazurile în care acest lucru nu este posibil, ar trebui să fie acordate compensații materiale. Solicitățile și conflictele legate de cazuri individuale de restituire a proprietății ar trebuie decise în instanță.
 11. În privința tratamentului aplicat persoanelor care nu au comis delikte care pot fi anchetate în conformitate cu articolul 7, dar care au deținut poziții înalte în cadrul fostelor regimuri totalitare comuniste și le-au susținut, Adunarea ia notă de

- necesitatea introducerii unor măsuri administrative, cum ar fi lustrăția și legile decomunizării, în unele state. Scopul acestor măsuri este excluderea anumitor persoane de la exercitarea puterii guvernamentale în cazul în care nu se poate avea încredere că ele o vor exercita în conformitate cu principiile democratice, pentru că nu și-au asumat nici un angajament sau atașament față de ele în trecut și nu au nici un interes sau motivație să treacă la ele în prezent.
12. Adunarea accentuează faptul că, în general, aceste măsuri pot fi compatibile cu un stat democratic în condițiile domniei legii, dacă o serie de criterii sunt îndeplinite. În primul rând, vinovăția, fiind mai degrabă individuală decât colectivă, trebuie demonstrată în fiecare caz individual – aceasta scoate în evidență necesitatea unei aplicări individuale și nu colective a legilor lustrăției. În al doilea rând, dreptul la apărare, prezumția de nevinovăție până în momentul demonstrării vinovăției, și dreptul de a face apel în instanță judecătorească trebuie să fie garantat. Răzbunarea nu poate constitui niciodată scopul acestor măsuri, iar abuzul politic sau social pe baza procesului lustrăției nu este permis. Scopul lustrăției nu este de a pedepsi – aceasta este sarcina procurorilor care utilizează dreptul penal – ci să protejeze noile democrații emergente.
 13. Adunarea sugerează, astfel, să se asigure faptul că legile lustrăției și măsurile administrative similare vor respecta cerințele unui stat bazat pe domnia legii, și se vor axa pe amenințările la adresa drepturilor fundamentale ale omului și a procesului de democratizare. Un text de referință, în acest sens, este „Ghidul asigurării faptului că legile lustrăției și măsurile administrative similare respectă cerințele unui stat bazat pe domnia legii”.
 14. Mai mult, Adunarea recomandă ca angajații disponibilizați pe baza legilor lustrăției nu ar trebui, în principiu, să își piardă și drepturile financiare dobândite în trecut. În cazurile excepționale, atunci când elita conducătoare a fostului regim și-a acordat drepturi de pensie mai mari decât cele ale restului populației, acestea ar trebui reduse la nivelul normal.
 15. Adunarea recomandă ca autoritățile țărilor implicate să facă în așa fel încât legile, regulamentele și procedurile lor să respecte principiile acestei rezoluții și, dacă este necesar, să fie revizuite. Acest lucru ar evita plângerile privind procedurile respective incluse în mecanismele de control ale Consiliului Europei, conform Convenției Europene a Drepturilor Omului, procedurii de monitorizare a Consiliului de Miniștri sau procedurii de monitorizare a Adunării, conform Ordinului nr. 508 (1995) privind onorarea obligațiilor și angajamentelor de către statele membre.
 16. În cele din urmă, cea mai bună garanție pentru eliminarea fostelor sisteme totalitare comuniste o reprezintă reformele profunde politice, legale și economice din țările respective, reforme care vor conduce la construirea unei mentalități și a unei culturi politice democratice autentice. De aceea, Adunarea solicită tuturor democrațiilor consolidate să își intensifice ajutorul și asistența acordată democrațiilor emergente din Europa, în special în scopul susținerii dezvoltării societății civile.

(Raport al Comisiei Juridice și a Drepturilor Omului. Raportor: Dl. Adrian Severin)
Text adoptat de Adunare la data de 27 iunie 1996 (A XXIII-a Sesiune)

IV. Documentare

a) Legile lustrației în alte state post-comuniste

„Legile lustrației, incapabile să vindece Europa de Est de rănilor comunismului”

Eliminarea din funcțiile de răspundere a foștilor comuniști și, mai ales, a foștilor agenți și colaboratori ai serviciilor secrete a fost privită ca o condiție *sine qua non* pentru vindecarea de trecutul comunist în Europa de Est. Spre deosebire de conceptul definit de termenul latin *lustratio* – curățare prin sacrificiu, a delincvenților, ciurmaților ori altor categorii impure – lustrația post-comunistă s-a lovit de imposibilitatea practică de a-i despărți pe răi de buni, cât timp un bun cetățean comunist presupunea automat o complicitate cu regimul, iar răii au fost adesea forțați să devină colaboratori. Dilema enunțată de Václav Havel – „toți suntem implicați: cei ce au creat, într-o măsură mai mare sau mai mică, acest regim, cei care l-au acceptat în tăcere și toți cei ce am devenit obișnuiți cu el în subconștient” – nu a fost rezolvată satisfăcător de nici un stat ce a purces la lustrație. În favoarea lustrației au fost aduse argumente morale (pedepsirea răului comunist), profilactice (ferirea tinerelor democrații de revenirea la totalitarism), de egalitate a șanselor (evitarea șantajului între politicieni) sau de credibilizare a noilor regimuri (față de cele vechi, delegitate de acțiunile contra propriilor cetățeni). Împotriva lustrației a fost adus mai întâi caracterul discriminatoriu, bazat pe o culpabilizare colectivă și pe criteriile de apartenență, rareori de vinovăție explicită. Apoi, a fost invocat absurdul reieșit din necesitatea de a proba calitatea de lustrabil pe baza unor date culese sau fabricate de servicii secrete represive, interesate să compromită indivizi și să raporteze succese fictive. Adesea, nici prima, nici cea de-a doua categorie de argumente nu a primit în adoptarea unei legi, ci considerentele politice imediate. Un exemplu elocvent este Ungaria, unde au existat cel puțin 11 tentative de a impune, respectiv modifica legile lustrației, până în 2004, dar și România și Bulgaria ar putea fi citate ca exemple unde lustrația a demarat greu sau a fost constant subminată de clasa politică. Departele de a fi peste tot cerută de pe baricadele anticomuniste (în maniera „punctului 8 de la Timișoara”), în Polonia lustrația a câștigat sprijinul public de-abia când oamenii, loviți de greutățile tranziției, au văzut în ea un instrument de a elimina „capitalismul nomenclaturii”. În Germania de Est, publicul era inițial mai degrabă favorabil unei amnistieri a comunismului, dorind să evite sentimentele de vinovăție ce au însoțit denazificarea. Doar când s-a aflat de amploarea activității de supraveghere a STASI, ideea epurărilor a devenit dominantă. Astfel, s-au impus trei modele de lustrație, cel mai dur fiind cel al Cehiei și Germaniei de Est, care au nominalizat de la începutul anilor 1990 categoriile de foști comuniști și funcțiile la care aceștia nu trebuie să aibă acces. Un sistem ceva mai blând există în Polonia, unde, după mai multe scandaluri și epurări nelegiferați, s-a impus o cale de mijloc. Toți politicienii au fost puși să-și declare trecutul comunist, iar numai cei descoperiți a fi mințiți sunt supuși unei interdicții de a candida pentru zece ani. În fine, în Ungaria, sancțiunea celor găsiți vinovați este doar publicarea numelui în Gazeta Oficială, dacă în termen de o lună de la divulgarea oficială a calității lor de agent sau informator al poliției politice nu demisionează. Toate aceste legi nu au reușit să ferească noile democrații de corupție și de îmbogățirea scandaloașă a unor foști comuniști, nu au responsabilizat clasa politică și nici măcar nu au „închis subiectul”. La nivelul anului 2006, în România și Georgia se discută aprins legi ale lustrației, în Letonia se dezbate deschiderea dosarelor KGB, iar noul premier de dreapta al Poloniei caută sprijin politic pentru o „relustrare” și mai severă a serviciilor de informații, decretând că „în toate scandalurile din Polonia ultimelor 16 ani au fost implicate serviciile secrete”.

„Dosar”, Gândul, 25 aprilie 2006

„Republica Cehă, țara unde lustrarea foștilor comuniști a avut cel mai mare succes”

Dacă există o diferență semnificativă în desprinderea de comunism a Republicii Cehe, față de statele din jur, aceea poate fi legea lustrării, una dintre cele mai severe, dar și mai timpurii (din 1991, când exista încă Cehoslovacia). Legea, prelungită pe cinci ani în 1996 și pe termen nedefinit în 2000, a fost menită de la început să înlocuiască chemarea comuniștilor în instanță și nu a fost privită ca un mijloc de sancționare a acestora, ci ca un instrument de protejare a siguranței naționale. În loc să-i târască pe foștii nomencluriști prin tribunale și să obțină condamnări puține și adesea contestabile, precum în România, Bulgaria sau Germania de Est, protagoniștii Revoluției de Catifea au dorit să prevină reînțoarcerea la conducerea țării, prin mijloace de forță, a adversarilor lor. Teama a fost justificată prin învățămintele istoriei: în februarie 1948, comuniștii – ce câștigaseră în mod democratic alegerile din 1946! – au putut da o lovitură de stat pentru că dețineau controlul asupra structurilor statale. Marea „ciudățenie” a legii cehe a fost faptul că nu a interzis accesul la funcții politice foștilor activiști, care au putut candida nestingheriți pentru parlament, chiar dacă au fost miniștri în guvernele comuniste. În schimb, scopul legii a fost acela de a bloca accesul acestora în aparatul de stat. Prin urmare, foștii membri de partid, ofițerii și colaboratorii poliției secrete comuniste (StB) au fost excluși de la înaltele funcții administrative, din magistratură, din noile servicii de informații, din orice funcție în armată ce necesita un grad de la colonel în sus, din banca centrală, din înalte poziții academice, de la conducerea radioului și a televiziunii publice, din compania căilor ferate etc. Poate deloc întâmplător, privatizarea întreprinderilor de stat a fost mult mai rapidă și mai de succes în Cehia decât în alte țări, tocmai pentru că de la conducerea acestora au fost lustrați toți foștii comuniști. Prin legea din 1991, zeci de mii de oameni s-au trezit deodată lustrați, dar asta nu a însemnat că au rămas pe drumuri, cel mult 100 de funcționari guvernamentali fiind efectiv dați afară. Pentru majoritatea celorlalți, legea a fost de bun augur, pentru că au scăpat de lustrările abuzive, care începuseră să aibă loc de la o instituție la alta, după 1989. Ei au fost doar plasați în funcții „nelustrabile”. Din 1991 până în 2000, circa 400.000 de oameni înscriși în arhivele StB au primit certificate care atestau dacă sunt sau nu eligibili pentru funcțiile amintite. Certificatele erau atribuite de o comisie specială a Ministerului de Interne, dar numai pentru 15.000 din cei cercetați (circa 3-4 la sută) s-a putut demonstra că au fost „comuniști în funcții de conducere” (o formulare vagă, criticată încă de la adoptarea legii), agenți ai StB sau colaboratori ai acesteia. Dar până și acești lustrați au avut dreptul să conteste decizia ministerului, circa 80 la sută reușind să-și dovedească nevinovăția în justiție. Astfel, și legea cehă a rămas adesea fără „dinți”, deși părea una dintre cele mai necruțătoare (o prevedere inițială, abrogată în 1992, cerea inclusiv lustrarea „potențialilor colaboratori” de pe listele StB). Instanțele au decis că multe dintre certificatele contestate au fost date pe baza unor informații false (sau obținute de către StB prin șantaj și alte mijloace ilegale) și nici nu au admis ca probe microfilmele, în locul unor documente originale. În ciuda acestor neajunsuri, criticate repetat de Comisariatul ONU pentru Drepturile Omului, Consiliul Europei sau organizații ca Human Rights Watch, parlamentul ceh a refuzat sistematic să abroge legea, la un moment dat trecând chiar peste vetoul președintelui Václav Havel. Ultimul vot covârșitor în defavoarea abrogării legii a avut loc în decembrie anul trecut.

„Dosar”, Gândul, 25 aprilie 2006

„Publicarea fără restricții a dosarelor – excepția și nu regula în fostele țări comuniste”

Scoaterea la lumină „cu picătura” a arhivelor fostelor servicii secrete comuniste pare regula în toate statele din fostul lagăr socialist, cea mai notabilă excepție fiind Republica Cehă. În 2003, guvernul de la Praga a publicat toate numele de agenți și informatori pe care le deținea (75.000 – după unele surse doar jumătate din cifra reală), la șase ani după ce oricine putuse să-și consulte dosarul individual. În toate celelalte țări există restricții justificate, fie de siguranță națională, fie de necesitatea prevenirii unor răfuieli între fostele victime și represori. Alte restricții reflectă încă influența fostei nomenclaturi. De pildă, în Bulgaria, unde toate dosarele membrilor guvernului trebuie publicate,

Curtea Constituțională a respins însă și publicarea arhivelor legate de proprii săi magistrați, pe motiv că aceasta „ar putea să dăuneze activității lor”. În fosta Germanie de Est s-a permis pentru prima dată accesul la propriul dosar, dar angajatorii (publici și privați) care cer profilul cuiva nu pot vedea decât un raport al așa-numitei comisii Gauck. Angajatorul poate decide neangajarea sau destituirea pe baza raportului, decizie pe care angajatul o poate contesta în fața unei instanțe de dreptul muncii. În Ungaria, Estonia și Lituania, s-a optat doar pentru publicarea dosarelor celor ce nu și-au recunoscut trecutul pătat și fuseseră obligați de lege să mărturisească. În Letonia, sunt interzise funcțiile publice foștilor agenți și informatori, dar fără publicarea de dosare, pentru că ele sunt incomplete și există riscul ca mulți nevinovați să aibă de suferit. În Albania, trecutul comunist al tuturor celor înscrși pe listele electorale este investigat de o comisie specială, însă arhivele verificate rămân secrete. Nici ungerii nu vor avea acces liber la toate dosarele decât la 1 iulie 2030, potrivit unei legi din 1994, prelungită în 2000. Deocamdată, ei își pot citi simple copii de dosar, unde numele de cod sau reale sunt șterse cu negru. În Estonia, unde și așa arhivele rămase sunt ne semnificative, termenul publicării a fost amânat pentru 2014, chipurile „la cererea UE”, au justificat unii parlamentari. În schimb, un model intermediar, care să împace și nevoia rapidă de informare asupra trecutului (cei care au suferit cel mai mult sunt deja foarte în vârstă), și reticențele serviciilor secrete, este cel polonez. În 1997, au fost desecretizate toate dosarele datând dinainte de 1965. Apoi, începând cu 1998, la fiecare 1 ianuarie se fac publice dosarele de la care se împlinesc 30 de ani la finele anului precedent. Astfel, prin 2021, toate dosarele poliției secrete comuniste ar trebui să fie cunoscute.

„Dosar”, Gândul, 25 aprilie 2006

„Noile democrații, conduse încă de nomenclatura comunistă și poliția ei politică”

Doi foști premieri maghiari și unul polonez, actualii președinți sloven și ucrainean, miniștrii și parlamentarii din toate statele est-europene – agenți și colaboratori dovediți sau prezumtivi ai serviciilor secrete comuniste.

Eventuala dovedire a legăturilor cu Securitatea ale președintelui Traian Băsescu, premierului Călin Popescu-Tăriceanu sau fostului premier Radu Vasile nu ar fi o surpriză nicăieri în Europa, de la Vilnius până la Bruxelles, ci s-ar înscrie într-o „normalitate” a spațiului est-european, după căderea Cortinei de Fier. Puțini ar trebui să fie mirați și dacă vreunul dintre ei ar răspunde „Și ce dacă?” acuzațiilor probate, așa cum a făcut fostul premier maghiar Gyula Horn, în 1994. Deși vina acestuia era destul de gravă, el fiind asociat cu reprimarea insurecției anticomuniste din 1956, și-a dus mandatul până la capăt. Legea maghiară a lustrației, în vigoare la momentul dezvăluirilor, nu prevedea nici o sancțiune concretă împotriva celor ce și-au ascuns trecutul. Și Peter Medgyessy, alt premier socialist, a recunoscut că a fost ofițer de contraspionaj numai după dezvăluirile presei, în 2002. El nu avea să demisioneze decât doi ani mai târziu, mai degrabă pe fondul neînțelegerilor cu partenerii de coaliție decât din pricina acestei demascări ce i-a permis să povestească cum „a apărat Ungaria de KGB” și a ajutat la accesarea ei în Fondul Monetar Internațional. În schimb, în Polonia, dezvăluirea că fostul premier socialist Józef Oleksy ar fi avut legături cu KGB-ul l-a forțat pe acesta să demisioneze, în 1996, deși acuzațiile nu au fost niciodată probate. Lucrurile nu au luat nici pe departe o asemenea turnură pentru Antanas Valionis, actualul ministru de Externe lituanian, care a fost deconspirat, la începutul anului 2005, ca fiind căpitan KGB în rezervă. O scăpare a legii nu prevedea decât lustrarea foștilor agenți sovietici activi, Valionis scăpând nesancționat, mai ales că este considerat omul de care se leagă aderarea la NATO a țării sale. Actualul președinte sloven, Janez Drnovsek, și ministrul său de Externe, Dimitrij Rupel, alături de mai mulți politicieni de prim rang din această țară, sunt considerați foști agenți ai poliției secrete iugoslave, pe baza copiilor unor microfilme. Acuzațiile au rămas greu de dovedit. În fine, și eroul „revoluției portocalii” Viktor Iușenko, cel care a apărut desfigurat de dioxină după o masă luată cu șeful serviciilor secrete de la Kiev, este suspectat că ar fi lucrat ca agent KGB la granița dintre URSS și Turcia. Între 1975 și 1976 el a făcut armata la o unitate de grăniceri subordonată KGB. În Slovacia anului 2005, Josef Banás, actualul vicepreședinte al Adunării Parlamentare a NATO, a fost găsit pe listele colaboratorilor

poliției secrete cehoslovace, în timp ce, în Bulgaria, până și fostul premier Simeon al II-lea a trebuit să renunțe la serviciile unui consilier dovedit ca agent al KGB. Lista ar putea continua la nesfârșit. Cel mai adesea, toate aceste dezvăluiri au fost privite cu indulgență de alegători, mai ales după cazuri notorii de „fabricare de agenți”. Poate cele mai celebre sunt cele ale lui Lech Walesa și Aleksander Kwasniewski, amândoi acuzați de colaborare cu fostele servicii secrete comuniste, înaintea campaniei electorale din 2000. Justiția poloneză a demonstrat însă că în dosarele ambilor au fost inserate materiale false și i-a absolvit de orice vină.

„Dosar”, Gândul, 25 aprilie 2006

b) Opinii din România în privința legilor lustrației

“Legea lustrației, pentru însănătoșirea mediului politic și public”

Luni, 10 aprilie, Senatul a votat Legea lustrației, cu 69 de voturi pentru, 42 împotriva și 9 abțineri. Proiectul a fost inițiat de deputații liberali Mona Muscă, Eugen Nicolăescu și Viorel Oancea, precum și de senatorul Adrian Cioroianu. Legea va intra în dezbatere la Camera Deputaților; dacă va trece, va trebui promulgată de președintele României. În acest caz, PSD și PRM au declarat că o vor contesta la Curtea Constituțională.

Pentru a reflecta opinia partidelor politice despre aceasta lege, revista 22 a inițiat o ancheta printre parlamentari, care au răspuns următoarelor întrebări :

1. Ce șanse dați adoptării, promulgării și aplicării Legii lustrației ?
2. Cum apreciați efectele Legii lustrației pentru viața publică din România de azi ?
3. Partidul din care faceți parte are membri lustrabili? Dacă da, dați câteva exemple.

ADRIAN CIOROIANU, senator PNL

Legea restabilește un echilibru stricat de decenii

1. Pentru adoptare, sunt șanse foarte mari. În privința aplicării, depinde de forma în care ea va trece de Camera Deputaților. Dar, în esență, sunt optimist, pentru că eu cred că societatea are maturitatea necesară de a putea "suporta" o astfel de lege. Nu mă tem de cazuri dramatice, de crize la nivelul conștiințelor sau la nivelul carierelor.

2. Efectele nu pot fi decât bune. Într-un fel, legea restabilește un echilibru care a fost stricat vreme de decenii și, mai ales, dă mesajul pe care inițiatorii legii l-au dorit de la bun început - că această colaborare cu regimul comunist a fost un lucru rău pentru țara, un regim contra normalității.

3. Bănuiesc ca toate partidele au membri lustrabili. Nu m-am gândit niciodată la nume, n-am stat să studiez dosare. Pe noi ne-a interesat un principiu, pentru ca știu că legea așa a fost propusă de la bun început de George Șerban, de Societatea Timișoara. Nu mă gândesc și nu vreau să dau nume, pentru că nu asta a fost țelul legii.

CEZAR PREDA, deputat PD

Efectele legii: necesare, utile și actuale

1. Din punctul meu de vedere, o Lege a lustrației va fi adoptată, promulgată și aplicată, fără îndoială. Principala temere pe care o verbalizez acum este legată de ciuntirea proiectului de lege ce urmează să fie trimis Camerei Deputaților spre aprobare, ciuntire efectuată de o maniera care să incapaciteze fondul, esența legii: aceea de a înlătura din viața publică persoanele care au colaborat cu Securitatea, sprijinind prin demersurile lor regimul represiv din România comunistă. În contextul celor 16 ani scurși din momentul numit Punctul 8 din Proclamația de la Timișoara, nu este tardivă o

astfel de lege, cu condiția ca ea să fie construită pe acele principii sănătoase care au condus la o primenire a scenei politice și în Polonia, și în Cehia, și în Ungaria. Consider fără rezerve că votul din Camera Deputaților va fi unul dificil, pentru că vom avea de-a face cu reacția conștiinței acelora dintre noi care pot intra sub incidența prevederilor Legii lustrației.

2. Efectele sunt necesare și utile, pe de o parte, actuale, pe de alta. La 11 martie 1990, deputatul PNTCD George Șerban dădea citire, din balconul Operei timișorene, Proclamației de la Timișoara - manifestul programatic al revoluției - cel în care timișorenii, prin vocea Societății Timișoara, transmiteau țării ceea ce au dorit ei, de fapt, atunci când au ieșit în decembrie 1989 în strada. Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara a fost cel care i-a deranjat cel mai mult pe potențaii zilei, deoarece prin el se solicita interzicerea dreptului la candidatură, pentru o anumită perioadă, a foștilor activiști comuniști și ofițeri de Securitate. Acum, la mai bine de 16 ani de la acel moment, o Lege a lustrației își găsește încă utilitatea în faptul că eșaloanele decizionale din multe formațiuni politice, aflate pe scena politica românească, includ persoane care s-au implicat activ în susținerea regimului comunist, direct sau indirect. Consider că acele persoane și-au pierdut credibilitatea atât față de societatea românească, cât și față de propria lor conștiință. Cred că societatea românească are nevoie să iasă definitiv, categoric și energic din "convalescența" ruperii formale de comunism, prin eliminarea din viața politică a acelor persoane mai sus-amintite, iar adoptarea unei Legi a lustrației cu adevărat eficace este cel mai important pas în acest sens.

Am punctat anterior faptul că am convingerea intimă că aplicarea unei astfel de legi este utilă. Utilitatea este văzută dintr-o dublă perspectivă: a cunoașterii și a purificării. Vom cunoaște acele persoane politice care-și asumă roluri de vizionari, deținători ai adevărului absolut și ai soluțiilor cu caracter de panaceu pentru România, și pentru care noțiunile de "democrație", "responsabilitate", "asumare", "libertate", "conștiință" sunt simple instrumente demagogice, golite de conținut. Purificarea este similară purgatorului: este o etapă categorică dintr-o evoluție a cărei finalitate are un caracter benefic pentru noi toți, ca societate. Faptul că o Lege a lustrației se va aplica nu ne garantează că nu vor mai exista discursuri demagogice, ci că vor fi mai puțini oameni politici cu o conștiință anemică.

Am mai învederat, în final, că aplicarea unei astfel de legi este și actuală. Actualitatea ei este un truism: este necesar să facem un "inventar" al spațiului politic românesc și să constatăm nume sonore care se regăsesc în două perioade diferite - România comunistă, respectiv România post-decembristă - în funcții de decizie, pentru a înțelege actualitatea ei.

3. Nu pot să mă pronunț pe acest subiect, atât timp cât există instituții abilitate în acest sens, competente să verifice aspectele menționate de dumneavoastră.

PÉTER ECKSTEIN KOVÁCS, senator UDMR
Lustrație de bunăvoie

1. Cu privire la adoptarea legii, cred că șansele sunt foarte ridicate. Există un curent de opinie dominant care consideră că Legea lustrației, deși târzie, este absolut necesară și cred că acest lucru va duce la adoptarea ei în ambele Camere ale parlamentului. Cu privire la promulgare, aici mai mult ca sigur colegii care sunt împotriva acestei legi se vor adresa Curții Constituționale. În fine, chiar dacă una sau alta dintre prevederi va fi declarată neconstituțională de către Curte, cred că parlamentul va putea să pună de acord decizia Curții cu textul legii. Desigur, asta e una dintre posibilități, pentru că deocamdată nu știm ce variantă va adopta Camera. O lege promulgată trebuie să fie aplicată, iar la aplicare se pot ivi probleme practice. Dar cred că legea este aplicabilă în termenii pe care i-am dat noi în forma adoptată de Senat.

2. Legea va avea, fără doar și poate, un efect benefic și va duce la o oarecare însănătoșire a mediului politic și chiar a mediului public din România. Cred că vor fi chiar surprize care se preconizează prin articolele de ziar, cât de multe persoane, astăzi în funcții și demnități publice înalte, au avut probleme fie în colaborarea cu Securitatea, fie poziția lor în părțile superioare ale PCR.

3. Noi am cam făcut această lustrație de bunăvoie și nesiliți de nimeni. Adică, una dintre condițiile pentru a candida pentru un loc în parlament era o declarație dată pe proprie răspundere că nu ai colaborat cu Securitatea, respectiv fiecare candidat trebuia să nuanțeze și să declare și ce funcții a deținut în PCR și în alte structuri represive. Noi am fost mult mai cooperanți și, când au apărut ceva probleme cu unul sau altul dintre candidați, i-am omis de pe listă. Desigur, este posibil ca, la nivelele inferioare ale demnitarilor, să avem membri lustrabili, dar cred că aceasta nu ne va afecta.

CRISTIAN DIACONESCU, senator PSD
Vulnerabilități și exagerări

1. Deși foarte târziu, acest act normativ încearcă să genereze o "masă critică" în societatea românească în jurul unor principii și delimitări etice. Ceea ce mi se pare straniu este refuzul inițiatorilor de a opera amendările necesare, de natură juridică, pentru a transforma legea dintr-un manifest public într-un act normativ atât constituțional, cât și armonizat cu standardele europene. În aceasta formă, Legea lustrației are foarte multe vulnerabilități și exagerări, mai ales în ceea ce privește mecanismul de implementare și care o fac, practic, inaplicabilă. Deosebit de situația din anii 1990-1993, când Cehia, Ungaria, Polonia sau Bulgaria au inițiat astfel de acte normative, în prezent beneficiem de o practică uniformă a Consiliului Europei, Comisia pentru Drepturile Omului de la Geneva sau CEDO, care ar putea reprezenta o sursă de inspirație pentru inițiatorii legii.

2. O astfel de reglementare se referă la responsabilități și sancțiuni de natură politică sau civică, după 16 ani de la Revoluție. Este evident că România modernă, noile generații își doresc clarificări, dar responsabilizările unor grupuri, limitarea capacității exercitării drepturilor civile sau politice nu pot fi aplicate la întâmplare, în ideea că cine se opune legii este automat legat de structurile trecutului. O lege atent construită care are în vedere atât clarificările morale necesare, cât și responsabilizarea individuală ar constitui un bun exemplu. Accentul pus pe incompatibilități determinate de ocuparea unor funcții, într-o anumită perioadă, nu este suficient. Absența din lege a clarificărilor privind aplicarea lustrației și a decomunizării, retroactivitatea, responsabilizarea celor care, în exercitarea funcțiilor, au săvârșit abuzuri împotriva cetățenilor sau au blocat aplicarea legii generează confuzii și abordări parțiale.

3. Voi putea răspunde la această întrebare atunci când vom avea o lege consecventă cu principiul pe care dorește să-l servească.

BOGDAN CIUCĂ, deputat PC
Reformarea clasei politice

1. Legea lustrației cred că trebuia făcută de mai mult timp, în primul mandat ar fi avut un impact mai profund, ar fi fost o măsură mai eficientă. Dacă nu va fi adoptată, mandatul aceasta devine subiect strict politic și fără corespondență în practică.

2. Noi considerăm că acest proiect face parte din pachetul legislativ pentru reformarea clasei politice, care mai include și votul uninominal, inițiativa a Partidului Conservator, reformarea parlamentului și o reală ofensivă a tinerilor în politică.

3. Nu am făcut o evaluare în acest sens în rândul membrilor PC. Noi susținem acest proiect legislativ pentru substanța lui, și nu în funcție de impactul pe care îl are în propriul partid. Ca orice inițiativă de acest fel, trebuie avută în vedere reforma reală și nu trebuie folosită în scopuri de presiune politică sau acțiuni politicianiste, exagerate nejustificat și artificial.

Ancheta realizată de Răzvan Brăileanu

22, nr. 841, 21 aprilie 2006 - 27 aprilie 2006